

Legepladsen som læreplads

- et læreeksempel fra Den Internationale Skole i Amsterdam

Af Jeanette Fich Jespersen, cand.mag., leder af KOMPAN Play Institute

Skolegårdstradition - at gå i gården

Et kig på nutidens skolegårde rundt om i Europa viser, at der er forskelle på både størrelser og udseende. Men en betragtelig del af dem har en ting til fælles: de er ikke ret forskellige fra 70ernes skolegårde. For 30-40 år siden vidste børn at lege efter de forhåndenværende søms princip - en pind eller et lille stykke kridt fundet på vej til skole - kunne række langt. Så hvorfor skulle vi dog egentlig ændre vores skolegårde, når de nu fungerede for os, da vi var små?

Skolen handler i øvrigt også primært om akademiske færdigheder, ikke?

Tweenagere

Skolegårdene er måske nok mere eller mindre de samme, men børnene og deres hverdag har ændret sig drastisk de sidste 30 år. En af de største ændringer er øget levestandard, også for vores børn. Et krævende antal tweenagere - 8-14årige - har flere og flere lomme penge, de skal have brugt. I England siges tweenagere tilsammen at have 2,7 mia US dollars, dvs. ca. 16,4 mia danske kroner, i lomme penge. Det er penge, som primært bruges på (digitalt) legetøj, mobiltelefon, musik - men selvfølgelig også shopping af snacks og tøj. Med andre ord: legepladsen har hård konkurrence fra medieindustrien, når det drejer sig om de unges tidsforbrug (1). Vore børns økonomiske frihed kan suppleres med det faktum, at børn bliver tidligere ældre. Deres vækstspurt og pubertet sætter tidligere ind, men de overtager også teenagekulturen tidligere og tidligere.

Denne overtagelse af teenagevaner betyder, at tweenagerne f.eks. i højere grad har brug for undskyldninger for at lege - for leg opfattes per definition som barnligt. Dette er en stor udfordring for legeredskabsindustrien og en endnu større udfordring for vores samfund som sådan, fordi fedme og kredsløbssygdomme i disse år vokser med farlig fart også blandt børn og unge, og mangel på bevægelse er en hovedårsag til dette.(2)

Skolegården som kulturbærer

Udfordringen i at få de unge i bevægelse bliver nødt til at tages op af skolerne, som er en hovedkilde til socialisation af vores børn. Skolen er simpelt hen vores største kulturbærer.

Derfor bør det også i langt højere grad end før, være skolens ansvar at formidle børnene glæden ved at bruge kroppen - også i fri leg, hvor der ikke er en, der fortæller præcis, hvad man skal gøre, og hvordan. Når man ser skolen i det lys er et blik på legepladserne i Europas skolegårde rigtig nedslående. De fleste danske skoler har gode sportsområder - som mest er optaget af de over 10årige og fodboldspillende drenge. Udfordringerne for de

6-10 årige er i reglen begrænset til nogle gynger eller et gammelt kombinationssystem med forholdsvis begrænset legeværdi: op-hen-ned. Piger på over 10 år er trængt helt ud i krogene - måske derfor de foretrækker klasselokalet? Set med børns øjne må konklusionen på skolegårdens signaler helt klart være: leg og fysisk aktivitet er uvigtigt!

”Use it or lose it!”

Heldigvis er der mange steder grøde på området og skoler investerer mere tid og penge i deres udendørs legearealer efterhånden som der er flere og flere videnskabelige undersøgelser, der påviser, at fysiske færdigheder understøtter indlæringsfærdigheder.

Herhjemme ved vi fra Ballerup-projektet allerede, at børn der bevæger sig meget generelt har let ved at lære. Med lektor Karsten Frobergs ord: Det der er godt for kroppen er også godt for knoppen!(3) Cerebellum, eller lillehjernen, koordinerer både vores grovmotorik og det, der foregår i frontallapperne. Frontallapperne vokser i teenageårene, og neurologien viser, at den strategiske tænkning er placeret i frontallapperne. Derfor er der god grund til at antage, at når unge mennesker bruger grovmotorikken, vil det stimulere deres indlæringssevne. Dr. Jay Giedd, neurolog og chef for National Institute of Mental Health i USA, udtaler direkte i et interview, at frikvartererne og legen er ligeså vigtige - eller måske endog vigtigere - end skolefagene!(4)

Den Internationale Skole i Amsterdam, Holland

Den Internationale Skole i Amsterdam har gjort et fantastisk stykke arbejde for at skabe en skole med en legeplads, der også er en læreplads. Skolebygningerne er kun 6 år gamle og tegnet af det kendte arkitektbureau Albert van Huut, og med deres antroposofiske design udgør skolebygningerne i sig selv en meget appellerende ramme om skolelivet - ingen hjørner, indbydende, let krogede gangarealer og en formidabel kantine. Evelyn Van Ramshorst, lærer på skolen, syntes der manglede nogle bedre legeredskaber på udearealerne og blev udpeget som legepladskoordinator. Hun tog kontakt til KOMPAN Instituttets hollandske medarbejder, Jan Ooms. Sammen med skolens elever, personale og forældregruppe fik de to igangsat en legeplads, som giver åndenød på flere planer.

Legepladsen er fuld af fysiske udfordringer og små samlingssteder, og den har plads til både store og små, piger og drenge. Et besøg i dette skoleparadis kan varmt anbefales. Skolegården er delt op i en indergård og flere ydergårde. Den afskærmede indergård er hovedsagelig for børn op til 8 år med sand- og temalegehjørner. Der er opstillet en masse kognitive legeaktiviteter i midten: Her er noget til at udforske balancesansen, tyngdekraften, centrifugalkraften - dvs. masse af årsags-virkning leg.

Ydergårdene er delt op i aldersgruppeområder fra 6-18. Der er et klassisk gyngesområde, klogelig adskilt fra de andre legearealer med en lav bøgehæk. Her finder man også et stort pirattema- og rollelegsområde og et mindre boldspilområde for de op til 9årige.

Endelig har skolen et sjældent, men helt berettiget, stort legeområde for børn over 9:

Et stort område med bevægelige og roterende KOMPAN GALAXY redskaber og et indhegnet boldspilområde for de største. Udenfor netindhegningen er der opstillet en række mødesteder med mulighed for bevægelse, særligt rettet mod teenagepigerne. Det er et dygtigt oplæg til at få teenagepigerne til at bevæge sig mere og komme udenfor. Flere undersøgelser viser, at teenagepiger udgør en problemgruppe, når det drejer sig om kondition. Den Internationale Skole i Amsterdam har lavet om på den regel!

Skolen er et eksempel på en usædvanligt gennemtænkt og stor investering i skolegårdens legeområder. Men den er også et eksempel på at denne investering dårligt kan blive for stor. Vi investerer jo i fremtidens medborgere og hele vores kulturs fremtid. Med Evelyn Van Ramshorsts ord: "Indtil vi fik denne legeplads, har jeg som lærer altid tænkt, at frikvarteret var en fin ting, for der kunne børnene rase ud og komme af med overskudsenergi. Nu ser jeg det sådan, at skolegården og frikvarteret er et læringsmiljø. Børnene lærer virkelig meget herude!"

Lege sig stor: fysisk, kognitivt, socialt, emotionelt og kreativt!

Skolegårdens legeplads for børn af i dag er meget mere end blot og bar fysisk aktivitet og gemmeleg. De ideelle legepladser er enestående legemiljøer er læremiljøer, hvor børnene udvider deres fysiske, sociale, kognitive, emotionelle og kreative kompetencer. Legepladsen har en væsentlig social funktion som et af de sidste steder, hvor vores børn kan mødes udenfor strengt skemalagte lektioner eller fritidsaktiviteter og lege frit sammen. Børn der har svært ved de boglige udfordringer har her måske en anden mulighed for at vinde selvtillid. Og ikke mindst: Børn fra lavindkomstfamilier får en mulighed for at være fysisk aktive. I den danske fedmestatistik er disse børn desværre kedeligt overrepræsenteret!(5)

Hos KOMPAN tror vi på, at legen skal ses med børnenes øjne, og denne vinkel er forudsætningen for alt, vi gør. De otte væsentligste punkter for legepladsen er beskrevet i vores koncepthjul. Bl.a. taler vi om legeværdi og retten til leg: Vi mener, børn i den vestlige verden i dag simpelthen har for få muligheder for at lege frit på gode legepladser med veldesignede og sikre redskaber.

Kilde:

(1): Millward Brown undersøgelse, udgivet i "Brand Child", Martin Lindstrøm og Patricia B. Seybold, 2003

(2): IOFT, The International Obesity Task Force, www.ioft.org/media/euobesity.pdf

(3): Karsten Froberg, - se f.eks. Lammert O., Hansen H.St., Blimkie C.J.R. red. Exercise and Fitness - Benefits and Risks. Children and Exercise XVIII. Odense University Press, 1997.

(4): "Inside the Teenage Brain" PBS Frontling, 2002 PBS/WGBH 2002

(5): Dansk Task Force IOFT under Dansk Selskab for Adipositasforskning, "Fedme i Danmark", <http://www.laegeforeningen.dk/lf/pics/pdf/klar8-2001.pdf>

Copyright: KOMPAN A/S

Kampen skole, Oslo